

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра обліку і оподаткування

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

БЮДЖЕТУВАННЯ ТА КОНТРОЛІНГ

підготовки бакалавра

спеціальності 071 Облік і оподаткування

освітньо-професійної програми Облік і оподаткування

Силабус освітнього компонента «БЮДЖЕТУВАННЯ ТА КОНТРОЛІНГ»
підготовки бакалавра, галузі знань 07 Управління та адміністрування,
спеціальності 071 Облік і оподаткування, за освітньо-професійною програмою
Облік і оподаткування

Розробник: Тетяна ШМАТКОВСЬКА, доцент кафедри обліку і оподаткування,
кандидат економічних наук, доцент

Погоджено:

Гарант ОП Облік і оподаткування

Анна САФАРОВА

**Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри обліку і
оподаткування**

протокол № 5 від 06 грудня 2022 р.

Завідувач кафедри:

Ірина САДОВСЬКА

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	07 «Управління та адміністрування», 071 «Облік і оподаткування» Облік і оподаткування Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 150/5		Рік навчання – 3-й
		Семестр – 5-ий
ІНДЗ: немає		Лекції – 24 год.
		Практичні (семінарські) – 30 год.
		Самостійна робота – 86 год.
		Консультації – 10 год.
Мова навчання		Українська
	Форма контролю: залік	

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові – Шматковська Тетяна Олександрівна
 Науковий ступінь – кандидат економічних наук
 Вчене звання – доцент
 Посада – доцент кафедри обліку і оподаткування
 Контактна інформація: +38-03322-2-421-45, Shmatkovska.Tetyana@vnu.edu.ua
 Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу.

Основною метою викладання освітнього компонента «Бюджетування та контролінг» є вивчення теоретичних основ, організації і методики бюджетування і контролінгу, формування у майбутніх випускників системних знань з концептуальних основ управління сучасним підприємством як системи на основі інтегрування, координування та спрямування діяльності різних його служб та підрозділів на досягнення оперативних і стратегічних цілей діяльності підприємства.

2. Пререквізити. Постреквізити.

2.1. Пререквізити. Вивчення освітнього компонента базується на знаннях, уміннях і навичках, які студенти отримали при вивченні попередніх дисциплін: «Бухгалтерський облік», «Менеджмент», «Мікроекономіка», «Економіка», «Фінансовий облік», «Управлінський облік», «Звітність суб'єктів господарювання», «Облік суб'єктів малого бізнесу».

2.2. Постреквізити. Знання, уміння і навички, що здобуваються в процесі вивчення даного освітнього компонента, будуть потрібні для вивчення наступних освітніх компонентів: «Облік і аудит в управлінні проектами», «Обліково-аналітичне забезпечення стратегічного планування», «Стратегічний управлінський облік», «Організація обліку» тощо.

3. Мета і завдання освітнього компонента.

Основними *завданнями* вивчення освітнього компонента «Бюджетування та контролінг» є:

- оволодіння теоретичними знаннями щодо сутності, об'єктів, функцій та видів бюджетування і контролінгу, інформаційного, організаційного та методичного забезпечення системи контролінгу;
- вироблення навиків формування обліково-аналітичної інформації виявлення тенденцій зміни показників, з'ясування їх причин, а також прогнозування можливих наслідків, застосування причинно-наслідкового аналізу, здійснення економічної інтерпретації одержаних результатів та формулювання належних висновків;
- опанування методологією оперативного і стратегічного контролінгу господарської діяльності та контролінгу інвестиційних проектів, діагностики фінансового стану підприємства та підтримки прийняття управлінських рішень;
- вміння оформляти результати проведених розрахунків, обґрунтовувати управлінські рішення, обирати оптимальні їх варіанти та здійснювати контроль за впровадженням;
- формування практичних навичок щодо створення системи бюджетування та служби контролінгу на підприємстві.

Тому вивчення освітнього компонента «Бюджетування та контролінг» здобувачами вищої освіти необхідне для професійної підготовки висококваліфікованих фахівців, що могли б відповідати сучасним викликам та вимогам ринку праці.

У результаті вивчення освітнього компонента «Бюджетування та контролінг» майбутні фахівці зможуть здобути знання та вміння щодо формулювання стратегічних і тактичних цілей розвитку підприємства, ефективно реалізовувати облікову політику для їх досягнення, здійснювати планування, бюджетування, оперативний та стратегічний контролінг, виконувати аналітичні розрахунки для обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності підприємств відповідно до реалій сучасності.

Мета та очікувані результати навчання освітнього компонента:

- вміти планувати задачі оперативного і стратегічного контролінгу та контролювати їх виконання;
- засвоїти елементи системи обліку витрат та методи оцінки ефективності управління бізнес-процесами на підприємстві;
- обґрунтовувати можливості використання контролінгу на базі методу «директ-кост» та «стандарт-кост»;
- здійснювати калькуляцію собівартості продукції, правильно розподіляти витрати, визначати маржинальний дохід та управляти ним в складних обставинах;
- володіти методикою побудови системи узгодженого управління підрозділами підприємства в умовах динамічно мінливого, диверсифікованого бізнесу та вчасно приймати відповідні управлінські рішення;
- засвоїти алгоритм розробки майстер-бюджетів і окремі бюджети операційного і стратегічного значення; вміти аналізувати результати складених бюджетів;
- формувати елементи бюджетного регламенту за центрами виникнення витрат, центрами відповідальності, центрами прибутку.

Вивчення освітнього компонента «Бюджетування та контролінг» забезпечує формування таких компетентностей як: здатність окреслювати сфери застосування бюджетування і контролінгу, визначати параметри організації бюджетного процесу і системи контролінгу та застосовувати методичний інструментарій бюджетування, оперативного і стратегічного контролінгу, орієнтовані на прийняття обґрунтованих управлінських рішень у бізнесі.

4. Результати навчання (компетентності).

Компетентності, які здобувач вищої освіти набуде в результаті вивчення освітнього компонента.

Спеціальність	Загальні компетентності (ЗК)	Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	Результати навчання
071 – Облік і оподаткування	ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК03. Здатність працювати в команді. ЗК04. Здатність працювати автономно. ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	СК03. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення. СК08. Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів.	ПР08. Розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації. ПР09. Ідентифікувати та оцінювати ризики господарської діяльності підприємств.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Загальні положення формування облікової політики						
Тема 1. Теоретичні й організаційні основи бюджетування в системі фінансово-економічної безпеки підприємства.	15	2	2	8	1	Т
Тема 2. Загальна характеристика бюджетного методу управління підприємством.	15	2	2	8	1	Т, РЗ/К
Тема 3. Сутність і значення операційного бюджетування в системі управління фінансово-економічною безпекою.	15	2	2	8	1	Т, РЗ/К
Тема 4. Технологія складання фінансового бюджету підприємства.	15	2	2	8	1	Т, РЗ/К
Тема 5. Аналіз та оцінка виконання бюджетів у системі управління фінансово-економічною безпекою.	15	2	4	10	1	Т, РЗ/К
Разом за модулем 1	75	10	12	42	5	-
Змістовий модуль 2. Облікова політика активів, пасивів і фінансових результатів						
Тема 6. Управлінські рішення при	15	2	2	8	1	Т, РЗ/К

бюджетуванні в системі управління фінансово-економічною безпекою.						
Тема 7. Оцінка ризиків при складанні бюджетів у системі управління фінансово-економічною безпекою на підприємстві.	15	2	4	8	1	Т, РЗ/К
Тема 8. Бюджетна піраміда. Структуризація підприємства для цілей бюджетування.	15	2	4	8	1	Т, РЗ/К
Тема 9. Бюджетування для оперативного і стратегічного управління бізнесом.	15	4	4	10	1	Т, РЗ/К
Тема 10. Організація та автоматизація бюджетного процесу на підприємствах.	15	4	4	10	1	Т, РЗ/К
Разом за модулем 2	75	14	18	44	5	-
Разом по дисципліні	150	24	30	86	10	30
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)						
Модульні контрольні роботи по 30 балів						60
ІНДЗ						5
Інше (вказати) стаття – 5 балів / тези – 1 бал / виступ на конференції – 5 балів						5
Всього годин / Балів	150	24	30	86	10	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота з освітнього компонента передбачає: підготовку до аудиторних (практичних) занять; опрацювання лекційного матеріалу; підготовку до усіх видів контролю, виконання індивідуального завдання. Порядок виконання індивідуального завдання викладено у методичних рекомендаціях до самостійної роботи, розміщених за посиланням: <https://bit.ly/3DwkDhA>.

IV. Політика оцінювання

Основні принципи організації поточного й підсумкового контролю знань здобувачів освіти розкриті у Положенні про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти ВНУ імені Лесі Українки (<https://bit.ly/3xyVDTk>).

Політика викладача щодо здобувача освіти ґрунтується на засадах ефективної співпраці. Відвідування занять є обов’язковим компонентом оцінювання. Здобувачі освіти зобов’язані дотримуватись термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом, заздалегідь повідомляти викладача про відсутність на занятті. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Через об’єктивні причини (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний план навчання) навчання може відбуватись в онлайн формі з використанням системи Moodle, Office 365 (Teams) за погодженням із керівником курсу.

Під час вивчення освітньої компоненти при поточному контролі оцінюванню підлягають результати навчання, що виявляються через продемонстровані здобувачем знання та набуті уміння й навички, а саме:

- за роботу на практичних заняттях;
- за виконання підсумкових контрольних робіт;
- за виконання завдання самостійної роботи.

Під час проведення підсумкових контрольних робіт передбачене оцінювання результатів навчання, які здобувач набув після опанування навчального матеріалу змістового модуля. Передбачено 2 підсумкові контрольні роботи, які можуть проводитися у формі:

- письмового тестування;
- комп'ютерного тестування (з використанням платформи Moodle);
- розв'язування практичних завдань.

Підсумкові контрольні роботи можуть бути проведені в синхронному режимі (як аудиторна контрольна робота) або асинхронному режимі (наприклад, засобами платформи Moodle).

Викладач завчасно інформує здобувачів про терміни проведення, зміст та форму підсумкових контрольних робіт.

Політика викладача щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти. Результати навчання, здобуті шляхом формальної, неформальної та/або інформальної освіти, визнаються у ВНУ імені Лесі Українки на основі Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній т/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки (<https://bit.ly/3dquuuY>).

Визнання результатів навчання, отриманих у формальній освіті, можливе: під час переведення здобувача освіти з іншого закладу вищої освіти; під час поновлення здобувача освіти на навчання до ВНУ імені Лесі Українки; за результатами навчання в рамках програм академічної мобільності, програм «Подвійний диплом»; за результатами вступу на перший (бакалаврський) рівень на базі освітнього рівня «фаховий молодший бакалавр», освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»; за результатами навчання, здобутими з використанням елементів дуальної освіти; під час навчання здобувача освіти у двох і більше закладах освіти або ОПП.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, визнаються шляхом валідації.

Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як ОК в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом ОК.

Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги, майстер-класи, наукові публікації, науково-дослідна робота, робота у наукових гуртках, індивідуальні завдання, що поглиблюють навчальний матеріал освітньої компоненти, навчання на таких платформах як: Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших) в обсязі, що загалом не перевищує 10% від загального обсягу кредитів, передбачених ОП. На бакалаврському рівні це не більше ніж 6 кредитів.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання.

Політика щодо академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час виконання практичних завдань, індивідуальної самостійної роботи студента, заборонені.

Вимоги до академічної доброчесності визначаються Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників ВНУ імені Лесі Українки (<https://bit.ly/3QNPrNT>).

Політика щодо дедлайнів та перекладання. Терміни виконання практичних робіт, самостійної роботи викладач повідомляє на перших заняттях або прописує на інтернет-платформі курсу. Письмові роботи, які виконуватимуться з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Терміни ліквідації академічної заборгованості визначає розклад заліково-екзаменаційної сесії.

V. Підсумковий контроль

Форма підсумкового семестрового контролю – залік.

Семестровий залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав види навчальної роботи, запропоновані викладачем. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості – 100.

Залік під час ліквідації академічної заборгованості викладач виставляє за результатами виконання завдань в письмовій формі (максимум 100 балів).

Перелік питань до заліку:

1. Захист облікової інформації в системі економічної безпеки підприємства
2. Напрямки покращення облікової інформації в управлінні діяльністю підприємства
3. Інформаційні потреби у формуванні управлінських рішень
4. Етапи розвитку інформаційних систем
5. Система тотального управління якістю: суть та основні аспекти застосування
10. Методики і техніки підготовки управлінської бухгалтерської звітності. Основні напрями використання управлінської звітності в системі управління підприємством.
11. Сучасні концепції управління витратами.
12. Процедури прогнозування та планування витрат.
13. Форми цінової політики і варіанти її здійснення.
14. Аналіз проблем сучасного ціноутворення в Україні та обґрунтування шляхів підвищення його ефективності за умови якісного облікового забезпечення.
15. Роль ціноутворення в регулюванні прибутковості підприємства в умовах антикризового управління.
16. Особливості облікової політики при встановленні оптимальної ціни на новий товар.
17. Облікове забезпечення управління процесом ціноутворення на промислових підприємствах.
19. Оцінка вартості підприємства за міжнародними та національними стандартами.
20. Сучасні методичні підходи до оцінки вартості підприємства.
21. Сучасні моделі оцінки вартості підприємства. Вартість підприємства як цільова функція управління
23. Управління вартістю: фактори формування вартості підприємства. Ключові показники ефективності та ключові показники результативності.
27. Розробка стратегічних карт з використанням збалансованої системи показників.

28. Застосування збалансованої системи показників в стратегічному управлінні вітчизняних і зарубіжних компаній.
29. Використання збалансованої системи показників при аналізі фінансової звітності.
30. Інтегрування збалансованої системи показників та системи бюджетування як управлінська інновація.
31. Моделі та інформаційні технології управління підприємством на основі збалансованої системи показників.
32. Проблеми застосування збалансованої системи показників на вітчизняних підприємствах.
33. Збалансована система показників в оцінці діяльності підприємства.
39. Рахунки бухгалтерського обліку для відображення екологічних аспектів діяльності підприємства.
40. Облікова та екологічна політика підприємства: суть та взаємозв'язок.
42. Концепція сталого розвитку і екологічного обліку.
43. Завдання і принципи екологічного менеджменту.
44. Стандарти в галузі екологічного менеджменту
45. Інноваційний і екологічний облік в системі бухгалтерського обліку.
46. Удосконалення інформаційного забезпечення управління екологічними процесами.
47. Соціальні програми та соціальна звітність вітчизняних підприємств.
49. Вплив соціальної відповідальності на сталий розвиток.
50. Управління якістю на підприємстві. Вітчизняний досвід становлення корпоративної соціальної відповідальності.
52. Впровадження корпоративної соціальної відповідальності у практики і процедури компанії.
53. Напрями формування внутрішньої соціальної відповідальності на підприємстві.
54. Розробка соціального пакету на підприємстві.
55. Основні аспекти ділового ризику і його взаємозв'язок з фінансовим ризиком. Фінансові ризики: сутність, класифікація, управління
56. Управління фінансовими ризиками в діяльності транснаціональних корпорацій та його інформаційно-аналітичне забезпечення
59. Методи управління ризиком: уникнення ризику; попередження (запобігання) виникнення ризику; прийняття ризику, зниження ступеня ризику.
60. Внутрішні способи зниження ризику: лімітування, диверсифікація, створення резервів і запасів; одержання додаткової інформації.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Бутенко О., & Чупир О. Організація бюджетування інвестиційних проєктів на підприємствах. *Підприємництво та інновації*, 2022. (24), 55-60. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/24.9> (дата звернення 21.08.2022).

2. Гордей, О. Д., & Довбуш, Н. Є. Бюджетування як основа стратегічного планування на підприємствах малого і середнього бізнесу в Україні. *«Вісник ЖДТУ»: Економіка, управління та адміністрування*, 2019. 1(87), 190–196. URL: [https://doi.org/10.26642/jen-2019-1\(87\)-190-196](https://doi.org/10.26642/jen-2019-1(87)-190-196) (дата звернення 21.08.2022).

3. Гринчишин Я. (2022). Вдосконалення процесу бюджетування підприємств в умовах невизначеності. *Економіка та суспільство*, (43). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-6> (дата звернення 21.08.2022).

4. Єфіменко К. Ф. Вплив та результативність гендерно-орієнтованого бюджетування. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 140–144. DOI: [10.32702/2306-6806.2022.1.140](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.1.140) (дата звернення 21.08.2022).

5. Карпич А. Теоретичні підходи до визначення категорії «гендерноорієнтоване бюджетування» в українській науковій думці. *Економіка та суспільство*, 2021. (24). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-41> (дата звернення 21.08.2022).

6. Ненько Ю.В. Гендерне бюджетування в Україні: огляд наукових досліджень та політичних рішень. *Наукові записки молодих учених*. 2022, № 10. URL: <https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/SNYS/article/view/1990> (дата звернення 21.08.2022).

7. Планування та бюджетування. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника, д.е.н., проф. О.І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. С. 138-156.

8. Топило В.А. Порядок вибору концепції бюджетування у вертикально інтегрованих структурах. *Економіка: управління та адміністрування. Електронне фахове видання*. 2021. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/7949> (дата звернення 21.08.2022).

9. Самусевич Я. В., Темченко А. В. Бюджетування на промислових підприємствах. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2021. № 1. С. 137–143. DOI: [10.21272/1817-9215.2021.1-16](https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.1-16) (дата звернення 21.08.2022).

10. Топило В., Петрук О. Формування індивідуальної моделі бюджетування на підприємствах. *Облік і фінанси*. 2021, Вип 92, С. 85-94.

11. Фоміна О., & Семенова С. Балансове бюджетування підприємств агробізнесу. *SCIENTIA·FRUCTUOSA (Вісник Київського національного торговельно-економічного університету)*, 2022. 140(6), 112–121. URL: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021\(140\)09](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021(140)09) (дата звернення 21.08.2022).

12. Цвілій С., Кукліна Т., & Каптюх Т. Бюджетування в менеджменті туристичних МСП в умовах післявоєнного відновлення бізнесу. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, 2022. (12), 64-70. URL: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2022.12.9> (дата звернення 21.08.2022).

13. Шкроміда В.В., Гнатюк Т.М., Мельник Н.Б. Податкове бюджетування на підприємстві в умовах мінливого бізнес-середовища: бути чи не бути. *Фаховий науково-виробничий журнал «Облік і фінанси»*, №1(83), Київ, 2019. С. 139-145. URL: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-139-144](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-139-144) (дата звернення 21.08.2022).

14. Ювженко Н. М. Зарубіжний досвід застосування автоматизованих систем бюджетування. *Економіка та держава*. 2019. № 4. С. 106–111. DOI: [10.32702/2306-6806.2019.4.106](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.4.106) (дата звернення 21.08.2022).

Додаткова

1. Господарський кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 439-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>. (дата звернення 12.02.2023).

2. Податковий кодекс України : Закон від 02.12.2010 № 2755-VI / остання редакція від 28.11.2020, чинний. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (дата звернення 12.03.2023).

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV, із змінами та доповненнями / поточна редакція від 03.11.2016 р., чинний. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 12.02.2023).

4. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: http://vobu.ua/ukr/documents/accounting/item/natsionalni-polozhennya-standartibukhgalterskogo-obliku?app_id=24 (дата звернення 12.02.2023).

5. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 09.12.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення 12.02.2023).

6. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 12.02.2023).

7. Aziz H., & Shah N. Participatory budgeting: Models and approaches. *Pathways Between Social Science and Computational Social Science*. Springer, Cham, 2021. 215–236. Retrieved from: <https://arxiv.org/pdf/2003.00606.pdf>. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-54936-7_10 (дата звернення 21.08.2022).

8. Claudia Piras, Leslie Harper, Axel Radics, Evelyn Cermeño, Virginia Alonso Albarrán, Raquel Coello Cremades, Trinidad Inostroza, Sophie Brown & Sherie Nicol. Gender Budgeting: What is it and Why it is Important for Gender Equality and Economic Growth. *Let's talk about equality*. 2022. July 8.

9. Lobodina Z., Lopushniak H., Kizyma T., & Lyvdar M. Inclusive budgeting: theoretical aspects, prerequisites and necessity for its implementation in Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2020. 2(33), 463–472. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.207201> (дата звернення 21.08.2022).

10. Maliarevskiy Ye., & Barannik V. Hromadski biudzhety yak perspektyvnyi instrument rozvytku hromad i terytorii [Public budgets as a promising tool for the development of communities and territories]. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-11/hromadski-budzhety.pdf> (дата звернення 21.08.2022).

11. Karpinskyi B. A. Povedinkovi finansy yak efektyvnyi bazys vidobrazhennia ratsionalnosti y irratsionalnosti finansovykh rishen u systemi derzhavotvorchoho patriotyzmu natsii [Behavioral finance as an effective basis for reflecting the rationality and irrationality of financial decisions in the system of nation-building patriotism]. *BiznesInform – Business inform*, 2020. 6, 282–290. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-6-282-290> (дата звернення 21.08.2022).

12. Tsyfra T., Loktionova Y. & Kostenko N. Budgeting as a tool for planning and managing business activities of the enterprise. *Ways to Improve Construction Efficiency*, 2020. (46), 24–31. URL: <https://doi.org/10.32347/2707-501x.2020.46.24-31> (дата звернення 21.08.2022).

13. Virginia Alonso-Albarran, Teresa R Curristine, Gemma Preston, Alberto Soler, Nino Tchelishvili & Sureni Weerathunga. Gender Budgeting in G20 Countries. *International Monetary Fund*. 2021. November 12.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення 12.02.2023).

2. Веб-сторінка Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 12.02.2023).

3. Веб-сторінка Міністерства фінансів. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення 12.02.2023).

4. Газета «Все про бухгалтерський облік». URL: <https://vobu.ua/ukr> (дата звернення 12.02.2023).

5. Бухгалтерський портал «Дебет-кредит». URL: <https://dtk.com.ua> (дата звернення 12.02.2023).

6. Бухгалтерська газета «Інтерактивна бухгалтерія». URL: <http://www.interbuh.com.ua/ua> (дата звернення 12.02.2023).

7. «Вісник: офіційно про податки». URL: <http://www.visnuk.com.ua> (дата звернення 12.02.2023).

8. Сайт для бухгалтерів «Бухгалтер 911». URL: <https://buhgalter911.com> (дата звернення 12.02.2023).

9. Державна служба статистики України . URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 12.02.2023).

10. Електронне видання для керівників і бухгалтерів. URL: <https://uteka.ua/ua> (дата звернення 12.02.2023).

11. Інтелектуальний бухгалтерський портал. URL: <https://i.factor.ua/ukr/> (дата звернення 12.02.2023).